

Česká filosofie v 19. století

- **Hegelianismus (40.-50. léta)**
- **herbartismus (50.-90. léta)**
- **Pozitivismus (od 70.-80. let: první fáze)**
- **Novotomismus (od zač. 80. let)**
- **T. G. Masaryk (od 1882) – „osamělý balvan“**

Česká filosofie v 1. pol. 20. století

- **Pozitivismus**
- **Idealismus**
- **Křesťanská filosofie (katolická, protestantská)**
- **Pragmatismus**
- **Strukturalismus**
- **Fenomenologie**
- **Marxismus**
- **Filosofie práva**

Pozitivismus

Pozitivní údaje (= faktické, jisté, dané, konkrétní, racionální, vědecké), jediný zdroj poznatků o světě

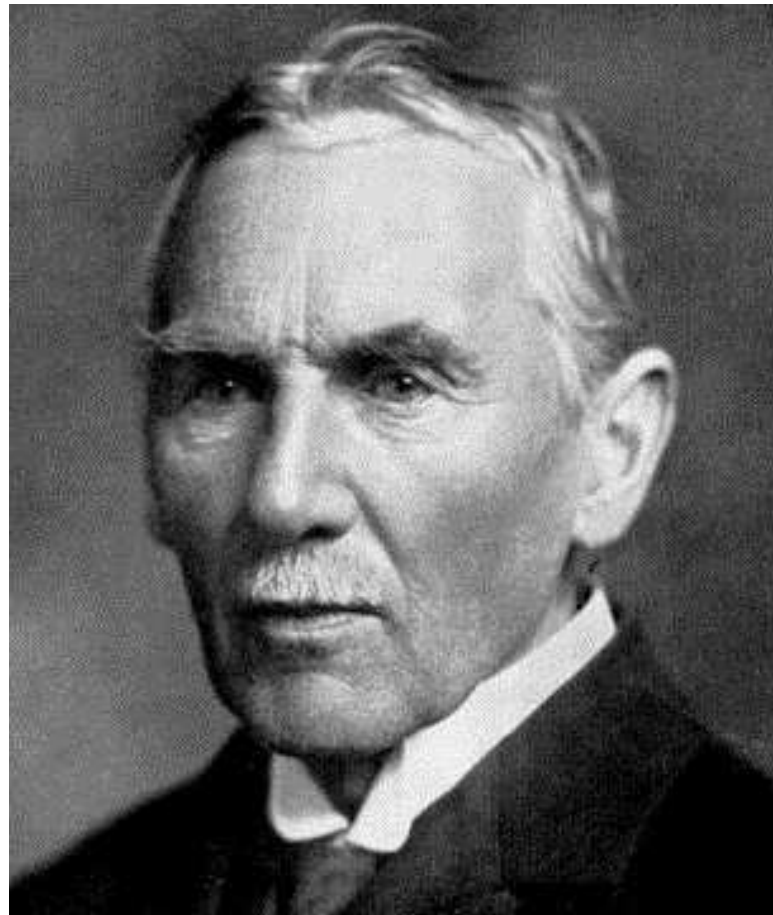
- **August Comte** (1798–1857); *Kurs pozitivní filozofie* 1–6; *Pozitivní politika* 1–4
- **J. S. Mill** (1806–1873); *Tři eseje o náboženství*
- **Herbert Spencer** (1820–1903); *Systém pozitivní filozofie*

Český pozitivismus

- **První fáze (70.–80. léta 19. století):**
Lindner, Durdík, Josef Mikš, Em. Makovička, Krejčí
- **Druhá fáze (90. léta–1918):**
Krejčí, Čáda, Drtina
- **Třetí fáze (1918–1939):**
Tvrдый, Král, Zbořil, Fajfr: rezignace na nedosažitelné cíle, rozvoj speciálních věd
- Pozitivismus se v 2/2 19. století prosadil mj. v historické vědě (TGM), filologii (Jan Gebauer, RKZ) a v literatuře (realismus).
- **Hlavní rys pozitivismu:** ujednotit vědecké poznání a přeměnit (reorganizovat) společnost podle nových vědeckých poznatků.

František Krejčí

(1858–1934)

F. Krejčí – život

- Narozen 21. 8. 1858 v Hostinném
- Maturita na Akademickém gymnáziu v Praze
- 1875-1879 studium na FF UK (klasická a slovanská filologie, němčina, psychologie, estetika, filosofie)
- Středoškolský profesor na různých gymnáziích
- 1897 docentem
- 1900-1931 redaktorem *České mysli*
- Od 1906 aktivní v české sekci Volné myšlenky
- 1905 mimořádný prof. filosofie (se zvl. zřetelem k Psy) na FF UK
- 1912 řádný prof. filosofie na FF UK
- Zemřel 24. 5. 1934 v Praze

Česká mysl

(1900–1947)

První redaktoři:

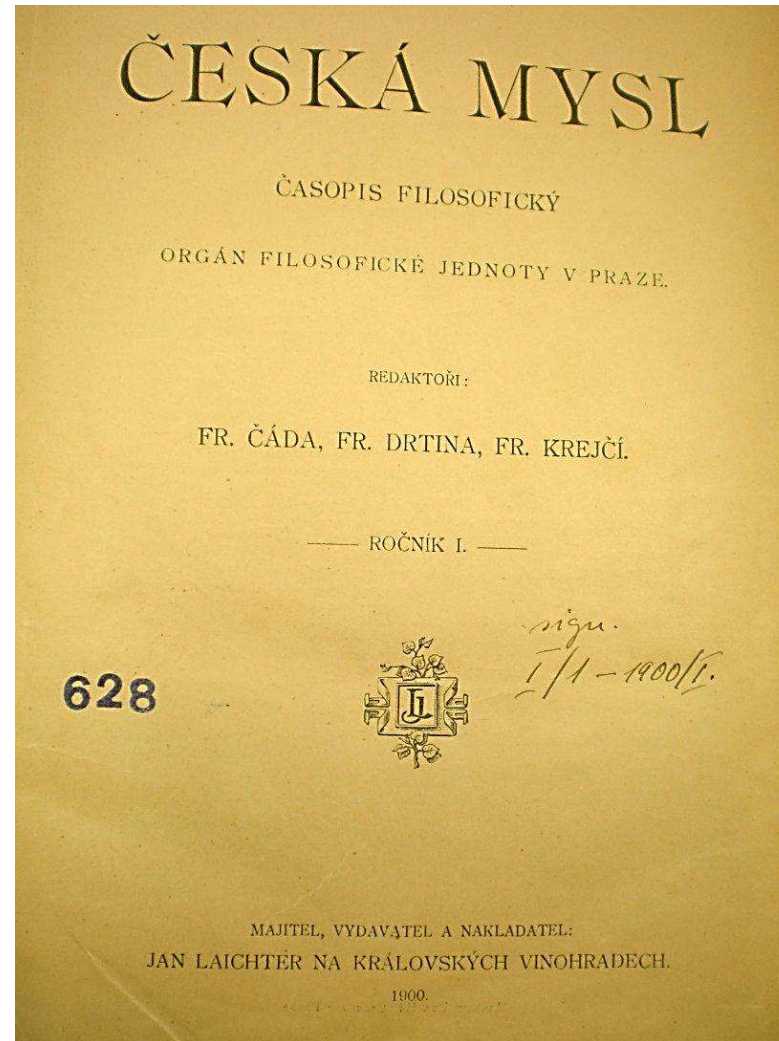
- **F. Krejčí** (do 1931)
- **F. Drtina** (do 1907), *Myšlenkový vývoj evropského lidstva*
- **F. Čáda** (do 1918), *Noetická záhada u Herbarta a Milla*

Pozdější redaktorský kruh:

- **V. K. Škrach, F. Fajfr, J. L. Fischer, J. B. Kozák, E. Rádl, J. Král...**

Pozitivistický ráz: zdůrazňování vědeckosti, odmítání metafyziky, spoléhání na přírodovědu, zájem o etiku, psychologii, o aktuální potřeby, uznávání TGM

Česká mysl

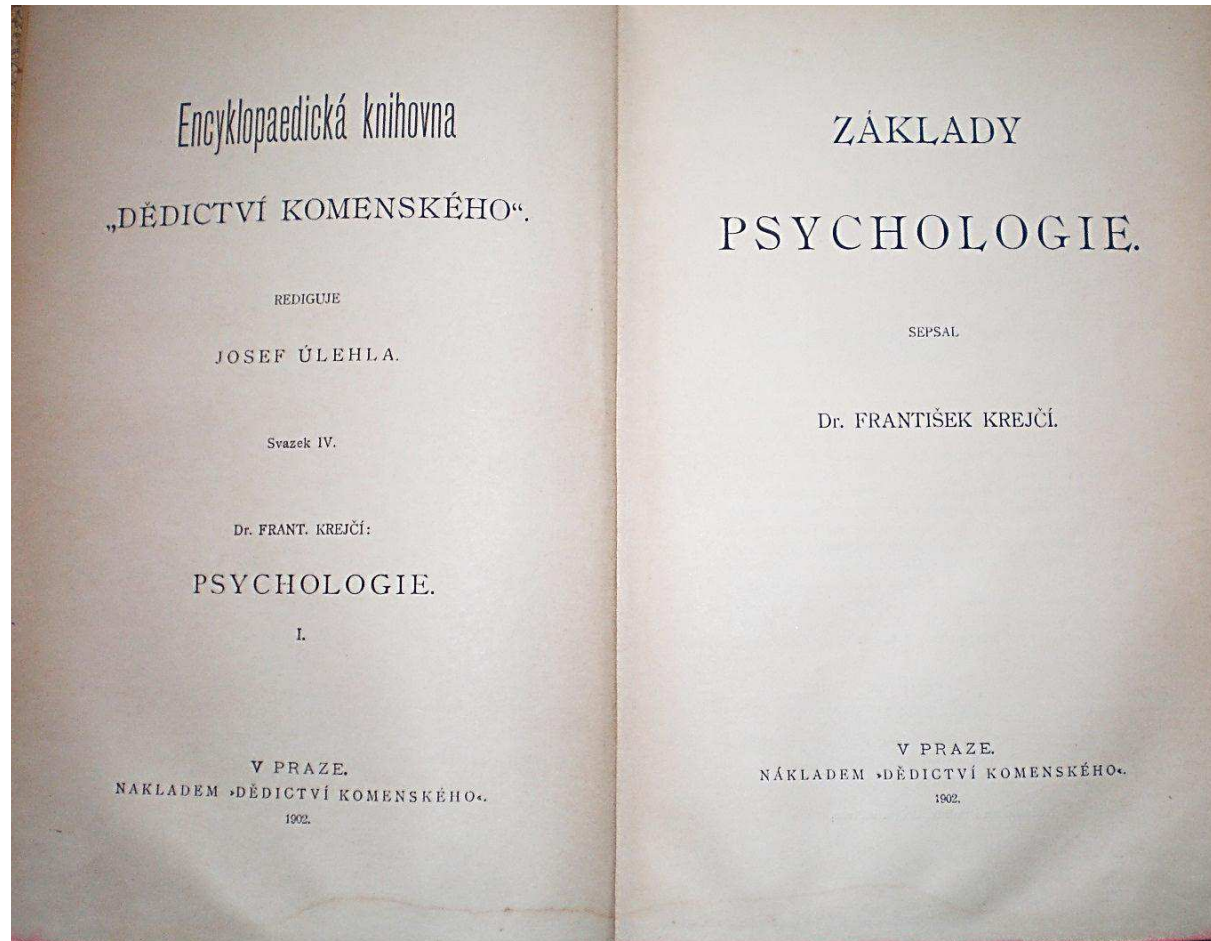

Dílo F. Krejčího

- *Psychologie*, 1902–1926
- *O filosofii přítomnosti*, 1904
- *Svoboda vůle a mravnost*, 1907
- *Filosofie posledních let před válkou*, 1918
- *Positivní etika*, 1922
- *Kritický pohled na současný stav filosofického myšlení v Čechách*, 1925
- *Politika a mravnost*, 1932

Psychologie

(1902)

Psychologie F. Krejčího – hlavní rysy

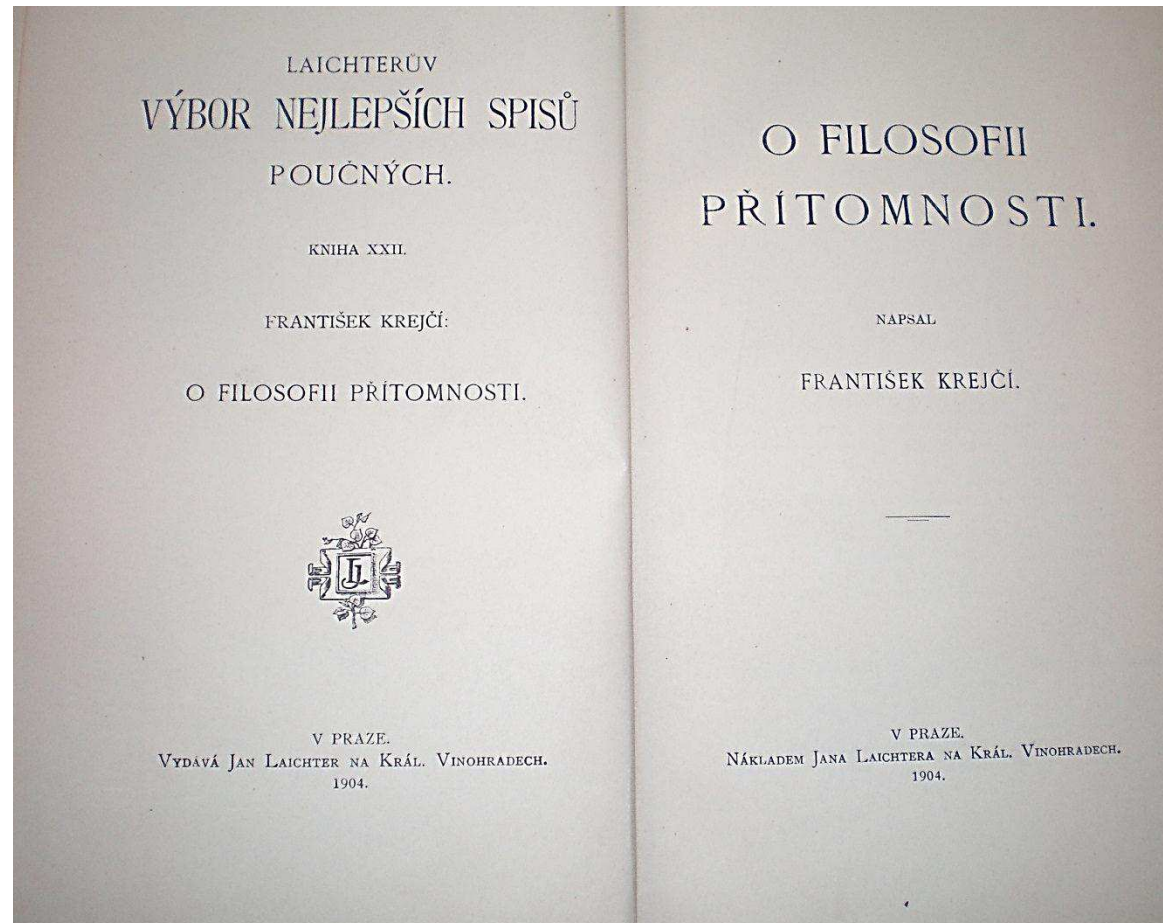
- Oprostil se od pojmu duše jako nemateriálního nositele lidského duševna (F. Mareš: „psychologie bez duše“)
- Zavedl do psychologie pojem **psychofyzického paralelismu**
- Jeho zásluhou se psychologie vymanila z područí filosofie a zvědečtěla
- Od 1927 první předseda **Psychologické společnosti**

Co je „psychofyzický paralelismus“?

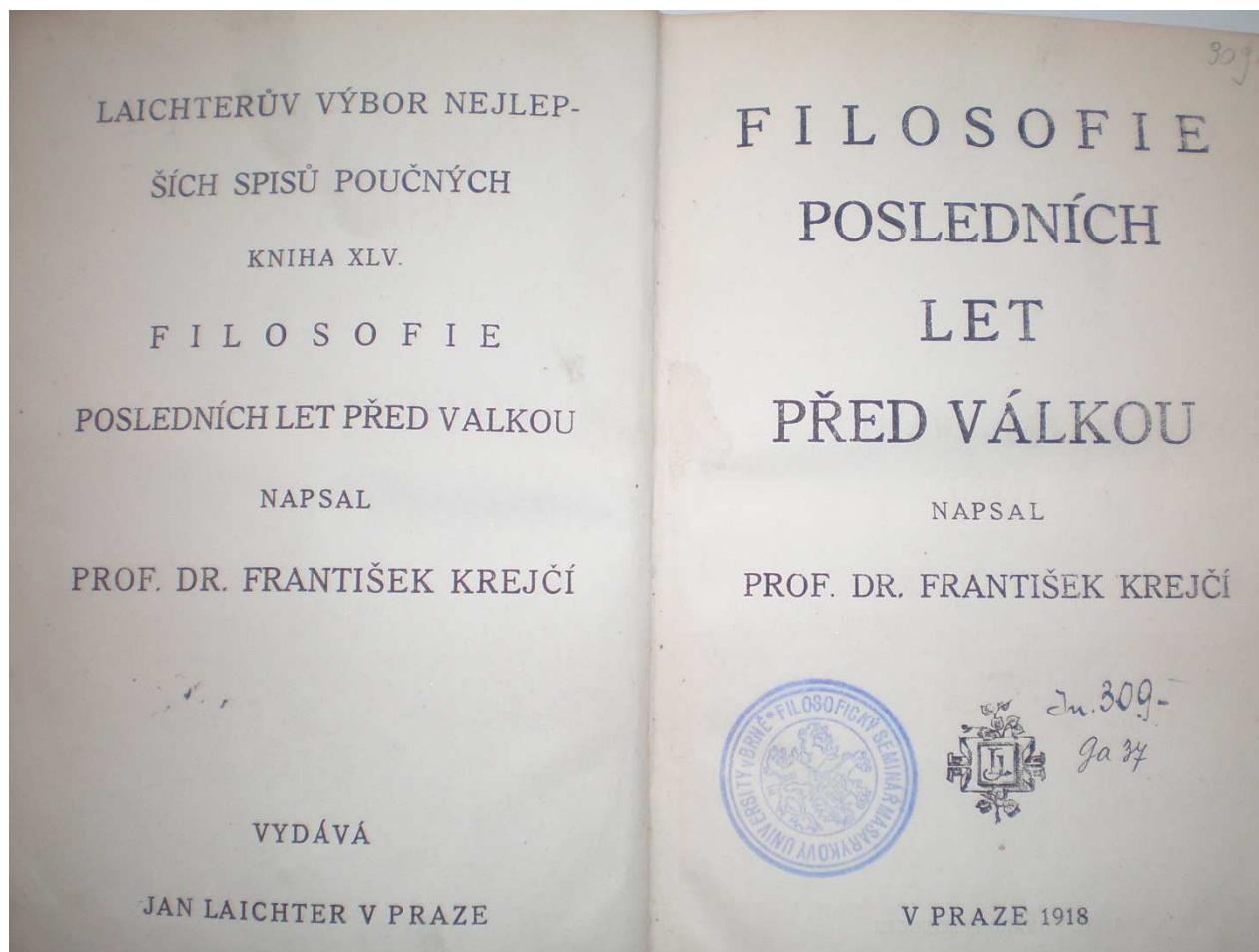
- Duševní jevy jsou uvědomělé reakce organismu.
- Duševní jevy probíhají paralelně s fyziologickými jevy, ale jsou na nich nezávislé = **psychofyzický paralelismus**.
- Každý duševní jev je doprovázen nějakou změnou v nervstvu, ale duševní nepůsobí na hmotné a hmotné nepůsobí na duševní.
- Jde o jednostranný paralelismus – duševní dění je vždy doprovázeno děním hmotným (v nervstvu), ale ne naopak.

O filosofii přítomnosti

(1904)

Filosofie posledních let před válkou (1918)

Filosofie posledních let před válkou

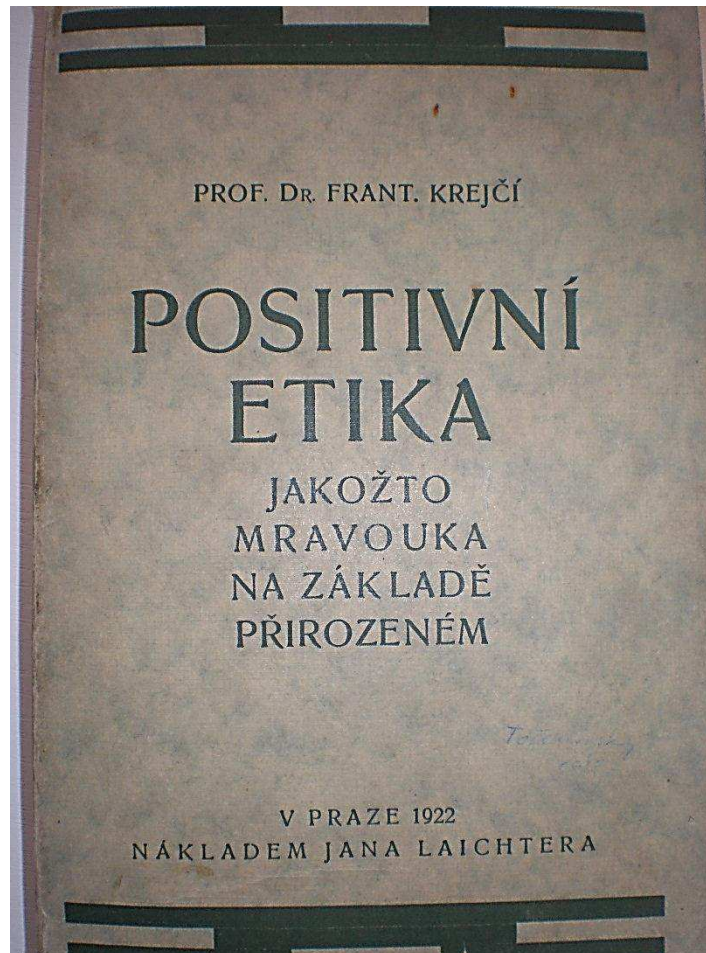
(hlavní teze)

- Pozitivismus je vědecká filozofie: omezuje se na zkušenost a vylučuje veškerou metafyziku
- Pozitivismus je světový a životní názor, který má uspokojovat rozum i srdce člověka (*FPLPV*, s. 65)
- Těžištěm je otázka transcendentna a možnosti jeho poznání
- Pozitivismus je náboženství
- Transcendentno je nepoznatelné (H. Spencer)
- Víra v neustálou zdokonalitelnost mravního stavu lidstva

Co je „transcendentno“?

- Podstata světa, kosmu, přírody, člověka, to, co se kryje za zjevy bez ohledu k našim smyslům.
- Jsoucnost; není to ani hmota, ani duše, ani energie, je to prostě něco, neznámé, **nepoznatelné** něco.
- Poznání transcendentna není možné.
- Transcendentno je nepotřebné pro názor na svět.

Positivní etika
jakožto mravouka na základě přirozeném (1922)

Etika F. Krejčího – hlavní rysy

- Snaží se doložit, že na pozitivistickém základě lze vybudovat autonomní laickou morálku, vyhovující rozumovým i citovým potřebám a nárokům moderních lidí.
- Vědecká etika nepotřebuje nadpřirozenou autoritu.
- Vědecká etika je normativní věda (tzn. je předpisem správného jednání).
- Věří, že mravní ideály, ideály humanity a rozumu, ovládnou lidskou společnost.
- Sociální etika má řešit historické a sociální problémy a tak ovlivňovat i kulturní a sociální vývoj společnosti.

Politika a mravnost

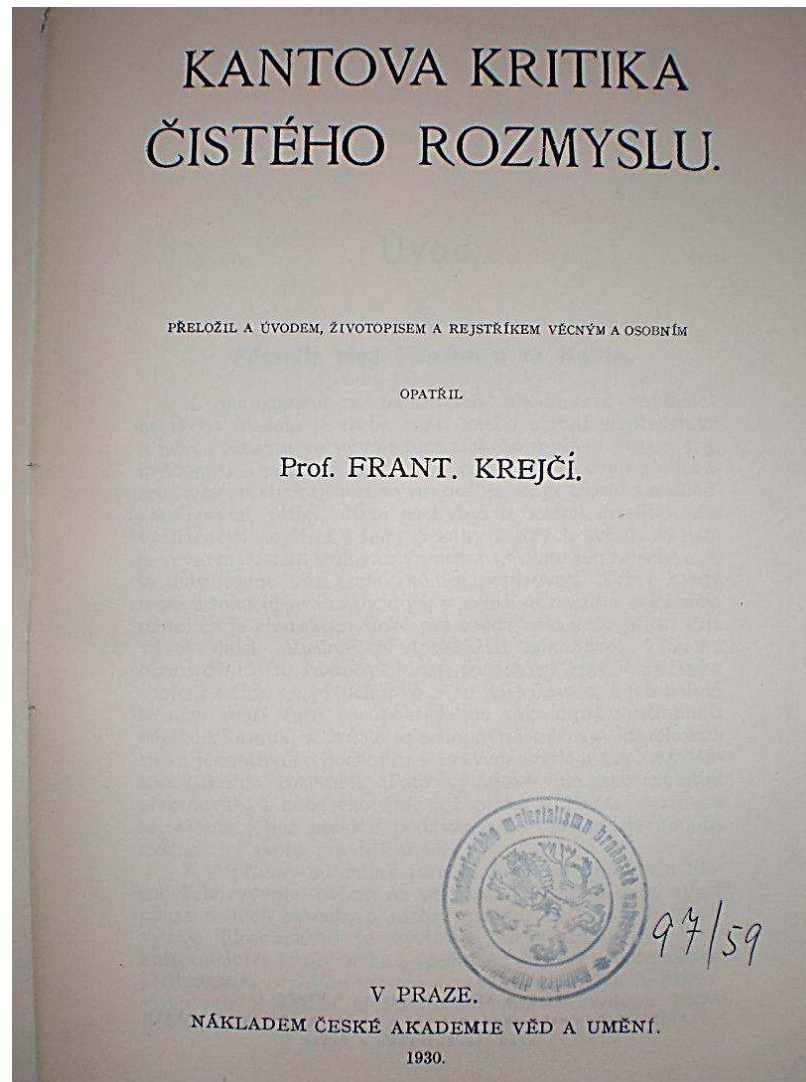
(1932)

Polemická kniha;
Krejčí tu pranýřuje
mravní prohřešky v
soudobé politice a
reaguje na námitky
odpůrců –
mj. i K. Vorovky.

Kantova kritika čistého rozmyslu

(1930; překlad F. Krejčí)

F. Krejčí – o něm

- Jiří Cetl, *Český pozitivismus*, Brno 1981
- Jiřina Popelová, *Filosof František Krejčí*, Praha 1942
- *Sborník ku poctě F. Krejčího*, Praha 1929

<http://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/krejfr.html>

František Drtina

(1861-1925)

- **Myšlenková povaha středověku, 1898**
- **Ideály výchovy, 1900**
- **Myšlenkový vývoj evropského lidstva, 1902**
- <http://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/drt.html>

František Čáda (1865-1918)

- *Noetická záhada u Herbarta a Stuarta Milla*, 1894
- *Etika individuální*, 1920
- www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/cadaf.htm

Český pozitivismus (třetí fáze)

- **Josef Tvrdý** (1877-1942)
 - <http://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/tvrdy.html>
- **Josef Král** (1882-1978)
 - <http://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/kralj.html>
- **Blahoslav Zbořil** (1901-1982)
 - <http://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/zboril.html>
- **František Fajfr** (1892-1969)
 - <http://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/fajfr.html>

Český idealismus

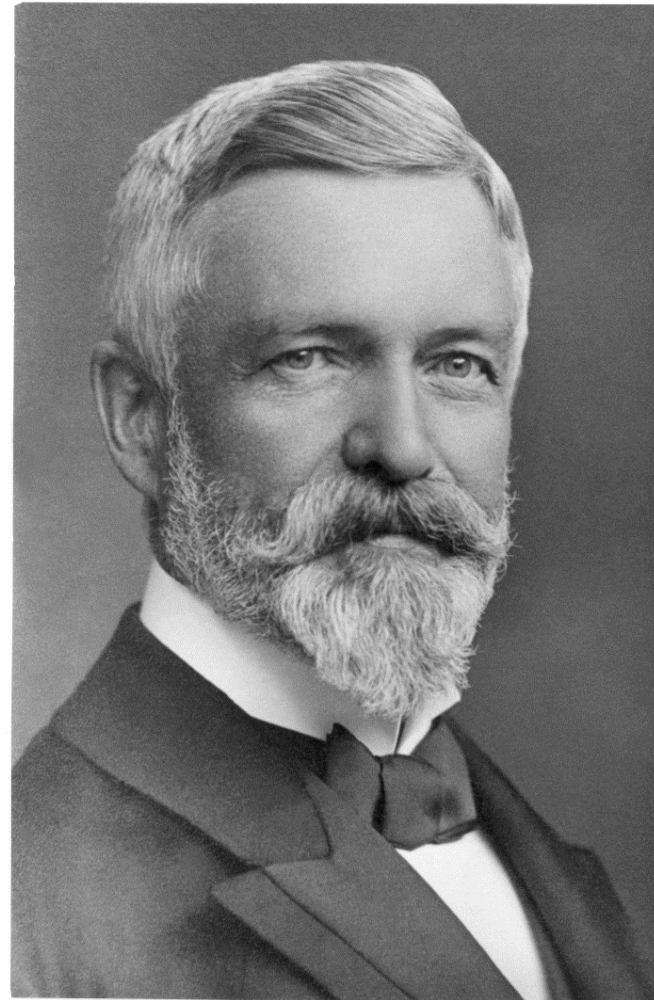
Rané období

začátek 20. století

- **František Mareš** (1857–1942)
- **Emanuel Rádl** (1873–1942)
- **Ladislav Klíma** (1878–1928)

**František
Mareš**

(1857–1942)

F. Mareš – život

- Narozen 20. 10. 1857 v Opatovicích u Hluboké n. Vltavou
- Studium filozofie na Karlo-Ferdinandově univerzitě
- Studium lékařství: asistent
- 1886 docent
- 1895 řádný profesor fyziologie na LF
- 1895–1928 přednosta fyziologického ústavu
- 1913–1914 a 1920–1921 rektor UK
- 1920–1925 politická činnost: senátor NS za Čs. národní demokracii,
- 1934 v čele nacionalistického polit. seskupení Vlajka (od 1928 studentský spolek a časopis: proti kapitalismu, marxismu a německému nacismu)
- Zemřel 6. února 1942 v Českých Budějovicích

F. Mareš – dílo

- **„O životní síle“**, Athenaeum 1884
- *Všeobecná fyziologie*, 1894
- ***Idealism a realism v přírodní vědě***, 1901
- *Fyziologie 1-4*, 1906–1926 (Fyziologická psychologie, IV-1)
- *Psychologie bez duše. Ke kritice základů psychologie prof. F. Krejčího*, 1912
- *Věda a náboženství. Ke kritice monismu*, 1913
- *Život – tvůrčí síla*, 1914
- *Životní účelnost*, 1917
- ***Pravda nad skutečnost***, 1918
- ***Pravda v citu***, 1922
- *Otázky filosofické, národní a sociální v politice*, 1923
- *Marnost bojů proti RKZ*, 1933
- *Soumrak duchovní kultury před svítáním. Srovnání středověké F křesťanské s přírodní vědou a F nové doby*, 1939

„O životní síle“

(1884)

- Věda, fyzika a chemie nepostihují vše
- Život má metafyzickou podstatu
- Při zkoumání života zůstává něco, co věda není schopna postihnout = **životní síla** (lat. vis vitalis), duchovní činitel, jehož podstata je pro vědu nepoznatelná
- **Vitalismus** = přírodovědecký dualismus (Hans Driesch, 1867-1941): uznává existenci zvláštní životní síly, která je příčinou pohybu, myšlení, vývoje, plození

Idealism a realism v přírodní vědě

(1901)

- Vliv Immanuela Kanta (přijal jeho apriorismus)
- Kritika Masarykova pojetí Kanta – začátek **sporu o Kanta**
- Vliv Schopenhauera (v jeho pojetí vůle spatřoval kořeny vitalismu)
- **Tvůrčí světová vůle** = křesťanský Bůh, který prostřednictvím Ježíše vyzývá člověka ke spolupráci na utvoření říše boží v lidstvu

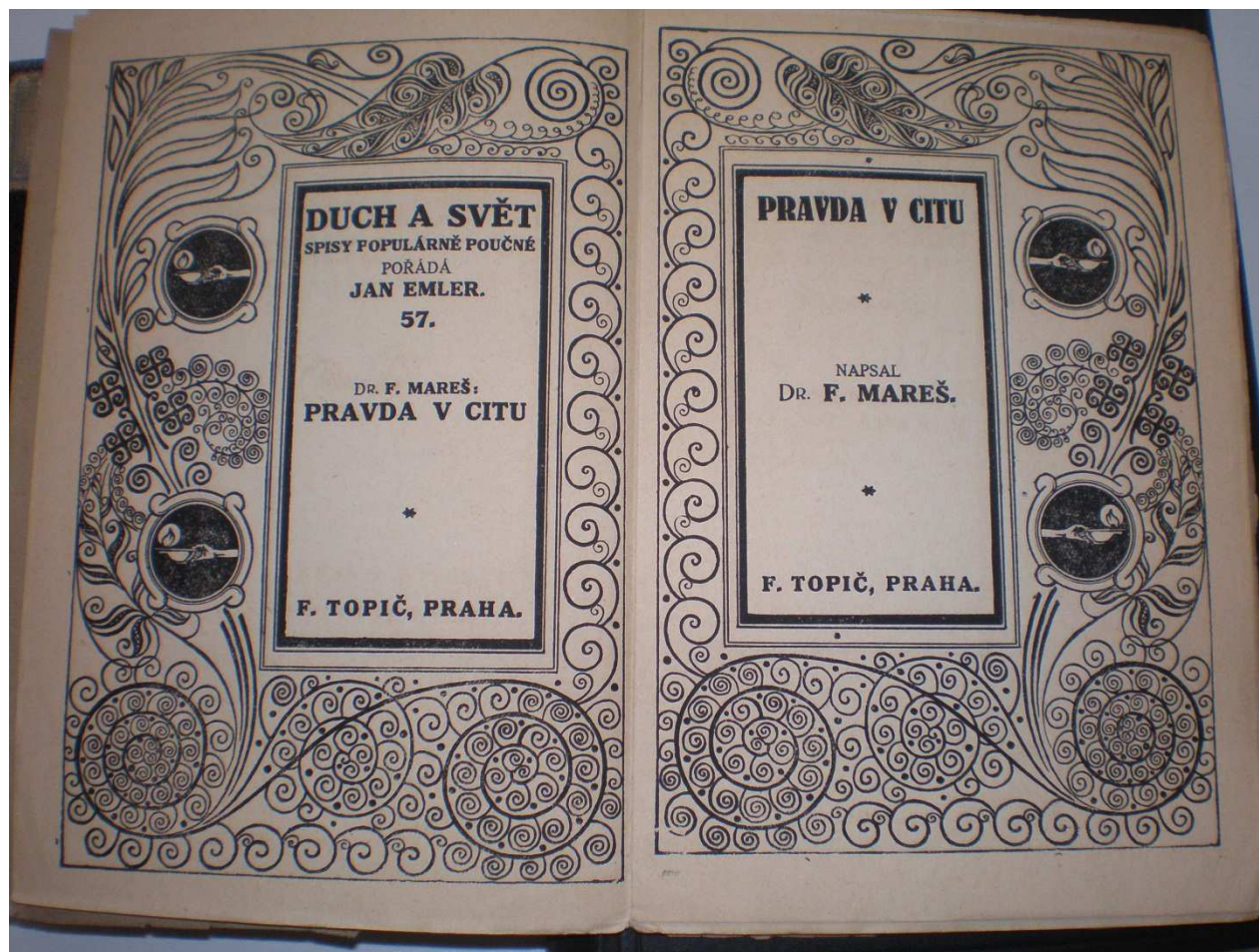
Pravda nad skutečnost

(1918)

- **Pravda stojí nad skutečností**
- Metafyzickou pravdu lze poznat bezprostředním zřením pravé skutečnosti
- Existenci nadosobního, duchovního řádu (světa) poznává člověk **citem**
- **Duchovní řád je základem řádu mravního**
- Úkolem života je tvořit hodnoty, kterými vývoj života postupuje nad člověka a překonává „bestii v člověku“

Pravda v citu

(1922)

Pravda v citu – hlavní teze

- City prožíváme sebe sama jakožto duchovou bytost.
- Lidé prahnou po duchovém společenství, po spojení všech myslí v jednu mysl; jen z tohoto spojení může vzejít **poznání pravdy**.
- Život nelze pochopit žádnou objektivní vědou, nýbrž jen z nitra, přímým **prožíváním**, citem a snahou. Racionalismus stále jen něco někde hledá; avšak **pravda se tuší z nitra, cítí se**.

Pravda v citu

(hlavní teze)

- Odmítá racionalistický pozitivismus (F. Krejčí)
- Odmítá naivní realismus (TGM), který sice hlásá humanitu a mravnost, ale je bezcitný, bezduchý, bezbožný a ohrožuje kulturu
- Odmítá intelektualismus (názor, že rozum a věda vedou k poznání pravdy)
- Kulturu tvoří – vedle racionální osvěty a vědy – rovněž mravnost a umění
- Základem kultury je metafyzika
- **Vrcholem kultury je náboženství**

Pravda v citu

(hlavní teze)

- Vědecká pravda je relativní, zaměřená jen na výsek reality
- Vědecká pravda nepostihuje to, co zkušenost přesahuje, co je transcendentní, neproměnlivé, absolutní
- Podstatu života nelze poznat vědeckými metodami
- Věda je omezena na lidskou zkušenost, nemůže řešit otázky pravdy
- Duše působí v lidském organismu jako **entelechie** (Aristoteles: *Metafyzika*; řec. en-telos-echein, mít vnitřně daný cíl) – vývoj a pohyb živých organismů i člověka je určován daným cílem, směřuje k uskutečnění (rostlinné semeno – rostlina ; housenka – motýl)

František Mareš – o něm

- „Mareš jako biolog i jako psycholog poznává důležitost citové stránky ve vývoji společnosti: pravda je v citu. Pojem pravdy přitom naplňuje *vroucně životním obsahem*, je to *pravda boží, pravda vzněcující*, kterou je třeba uskutečňovat a hájit. Pojetím pravdy jakožto mravního příkazu, pojetím citu jako duchovního tmelu, pojetím národa jako zodpovědné osoby jest Mareš myslitelem opravdu českým.“

Karel Vorovka o Marešovi (1927)

- <http://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/maresf.html>

Emanuel Rádl

(1873–1942)

Emanuel Rádl

- 21. 12. 1873 Pyšely
- FF UK, přírodní vědy (biolog, fyziolog)
- Učitel na gymnáziích v Plzni, Pardubicích a Praze
- 1904 habilitace pro fyziologii smyslových orgánů zvířat a dějiny biologických teorií
- 1915-1934 předseda Jednoty filozofické
- 1919 profesor přírodní filozofie a dějin přírodních věd na FF UK
- 1919 zakládá se Z. Nejedlým Realistický klub
- 1922 cesta kolem světa: *Západ a Východ*
- 1922/23 ředitel semináře pro metodologii a dějiny věd přírodních na PŘF
- 1927 zakládá s J. L. Hromádkou *Křesťanskou revui*
- 1934 VIII. mezinárodní filosofický kongres v Praze
- 12. 5. 1942 Praha

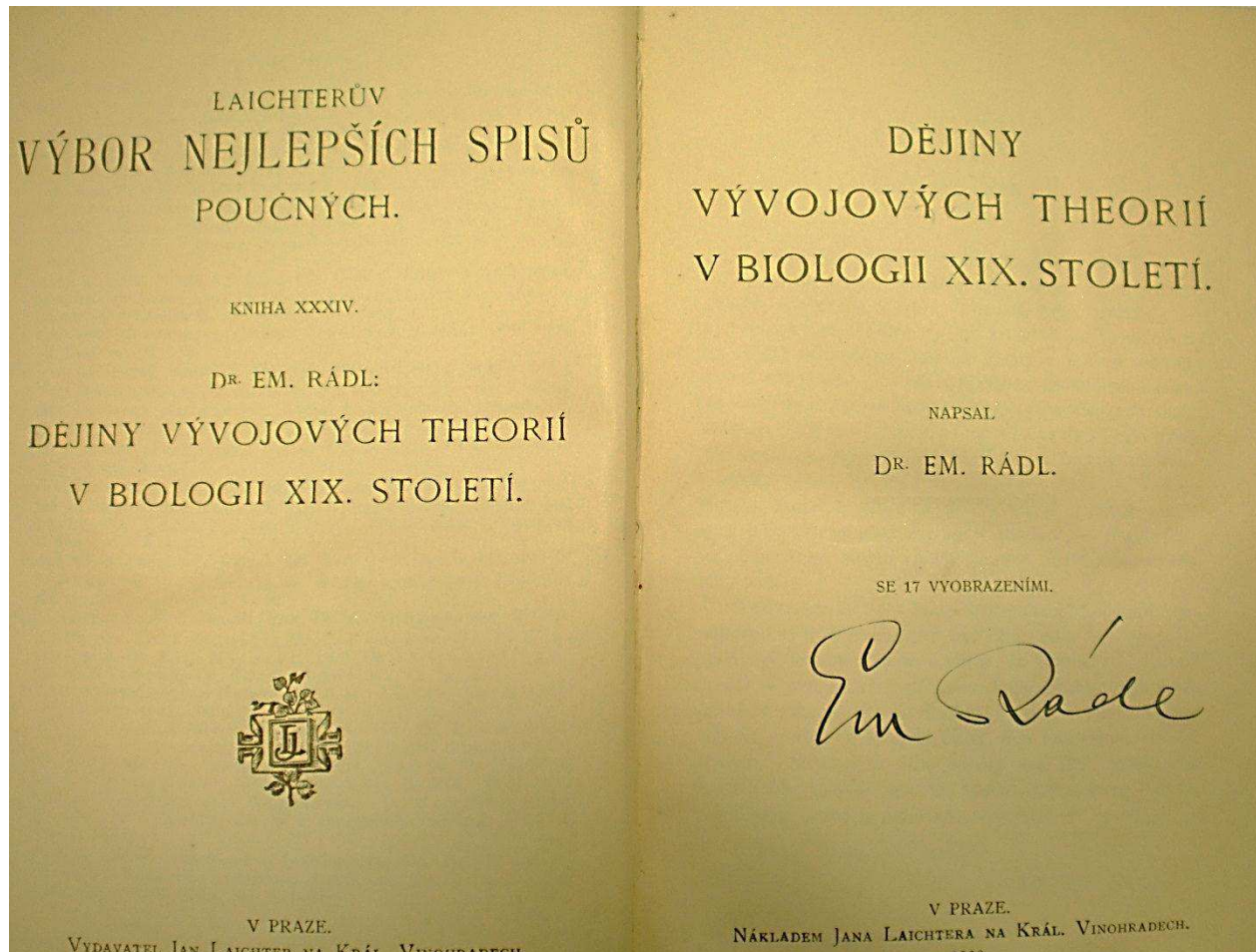
Hlavní důrazy Rádlovy filosofie

- Protipozitivismus
- Protiiracionalismus
- Příklon k náboženství (křesťanství)
- Uznávání existence absolutního mravního řádu nad světem
- Řešení otázek empirické vědy a nadosobní pravdy
- Příklon k Masarykově realismu
- Řešení sociálně politických a mravních otázek
- Řešení nábožensko-filozofických otázek
- Osobní angažovanost, aktivita a mravní odpovědnost člověka

Dílo

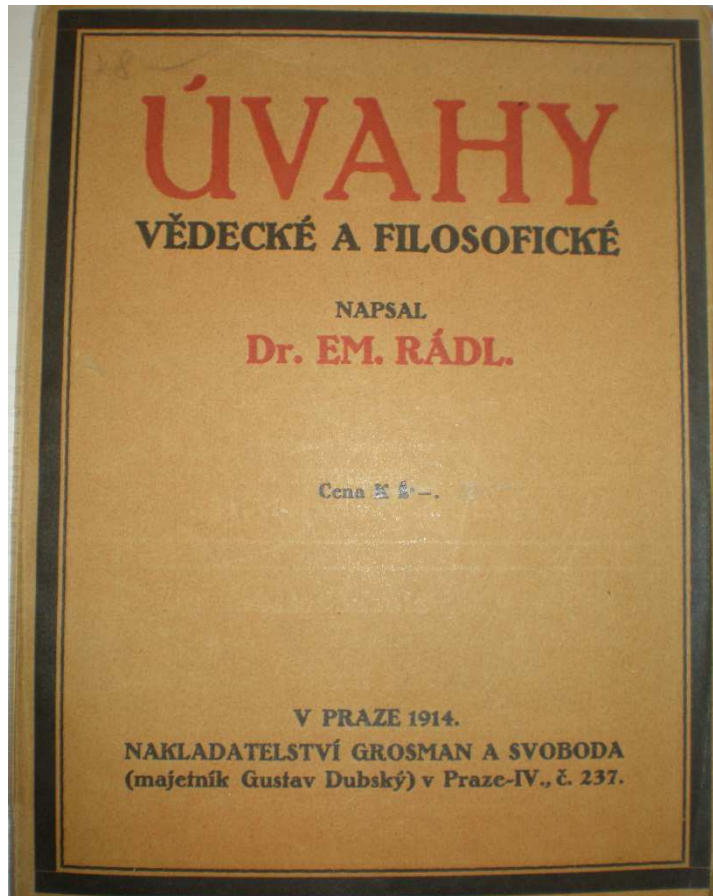
- *Dějiny vývojových teorií v biologii 19. století*, něm. 1905, č. 1909 a 2006
- *Úvahy vědecké a filosofické*, 1914
- *Romantická věda*, 1918
- *Náboženství a politika*, 1921
- *O naší nynější filosofii*, 1922
- *Západ a Východ. Filosofické úvahy z cest*, 1925
- *O smysl našich dějin*, 1925
- *Moderní věda. Její podstata, metody, výsledky*, 1926
- „Filosofie a teologie“, *Křesťanská revue* 1/1927
- *Válka Čechů s Němci*, 1928, 1993
- *Dějiny filosofie (I. starověk a středověk, II. novověk)*, 1932, 1933, 1999
- *Útěcha z filosofie*, 1946, 2000

Dějiny vývojových teorií v biologii XIX. století (1909)

Úvahy vědecké a filosofické

(1914)

Vliv Masarykova realismu,
obhajoba i výhrady.

„Jsem filosofem, ale jsem
zároveň vědcem. Jen
konkrétní úvahy mají v sobě
filosofii. Svůj názor jmenuji
realismem, po příkladu
Masarykově, ačkoli
nesouhlasím ve všem
s tímto svým učitelem.“

Romantická věda

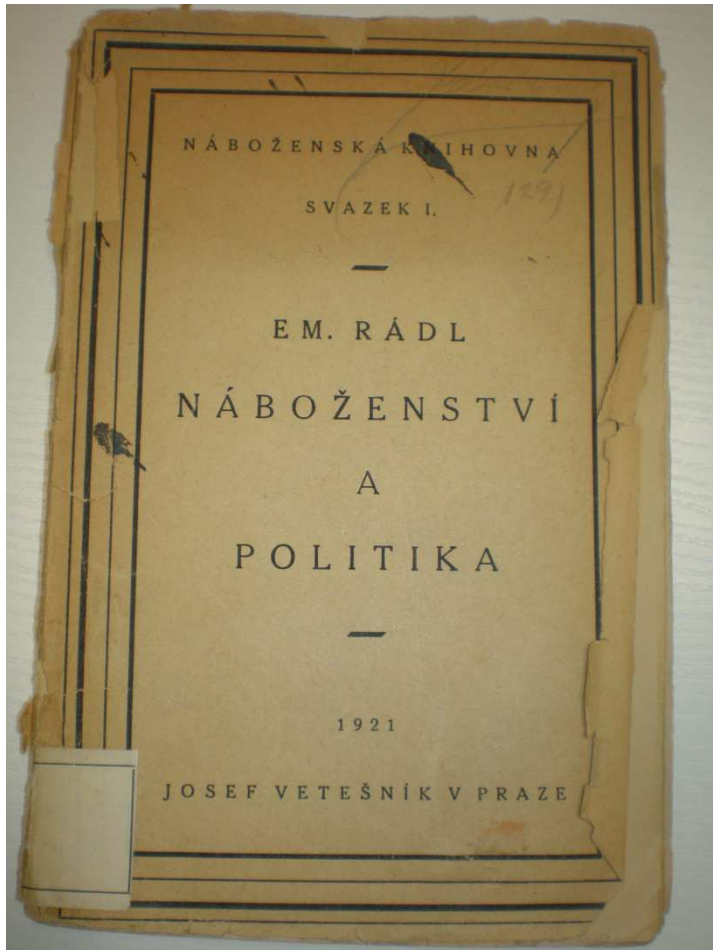
(1918)

Romantická věda = kantovství a naturfilosofie (Fichte, Schelling, Hegel), vycházející z Kanta.

Polemika s německou filosofií (zvl. s Kantem) a vědou, která násilně změnila poměr mezi přírodou a člověkem a vyhýbá se osobním postojům a otázkám pravdy a mravnosti.

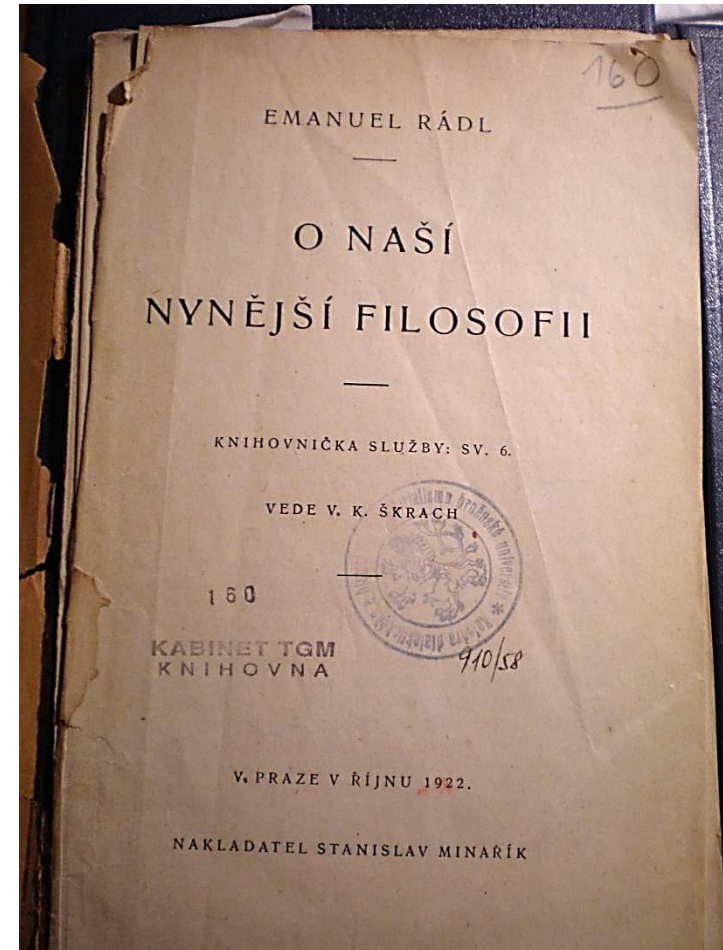
Náboženství a politika (1921)

Vliv Masarykova realismu s etickými důsledky pro národní a sociální praxi i pro filosofii, která má řešit společenské úkoly.

O naší nynější filosofii (1922)

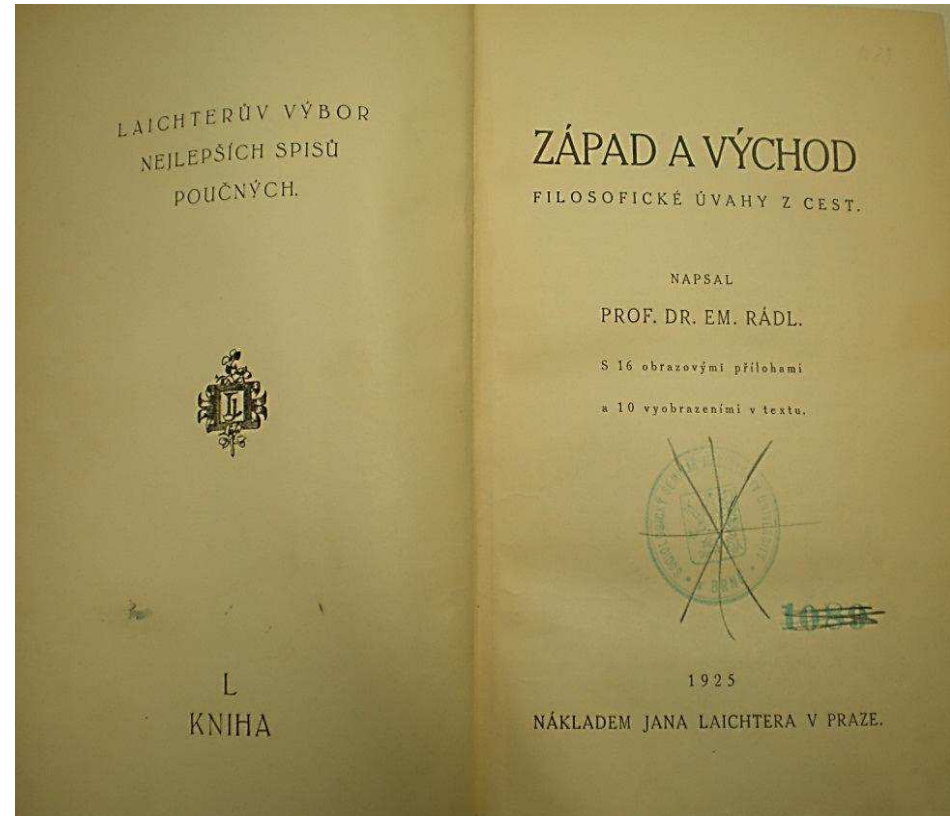
Původně Rádlovy
příspěvky z *Času* (ČF
před válkou a po válce).
Kritika mladších filosofů za
jejich příklon k
iracionalismu a za
přehlížení Masarykovy
filosofie.

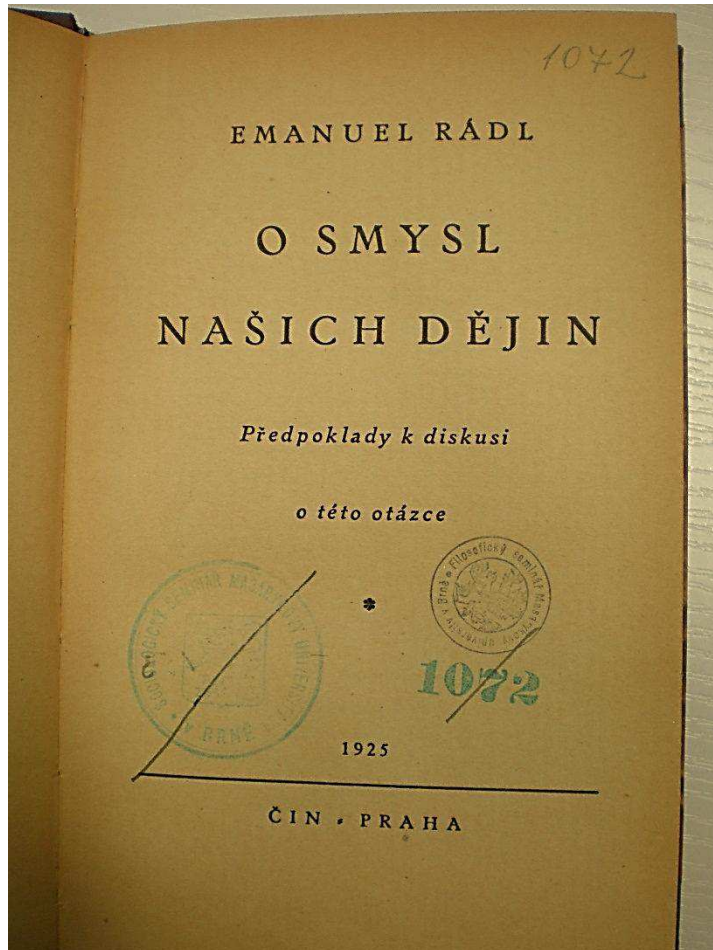
Západ a Východ (1925)

Racionální metafyziku Západu (antiky a středověku) Rádl staví do protikladu k mystickému iracionalismu Východu; k východní filosofii se staví přezíravě:

„...v Orientě není systémů ani názorů ani vývoje problémů ani filosofických událostí... Moderní filosofický aparát, kritický a metodický, se nehodí na ducha orientální filosofie.“

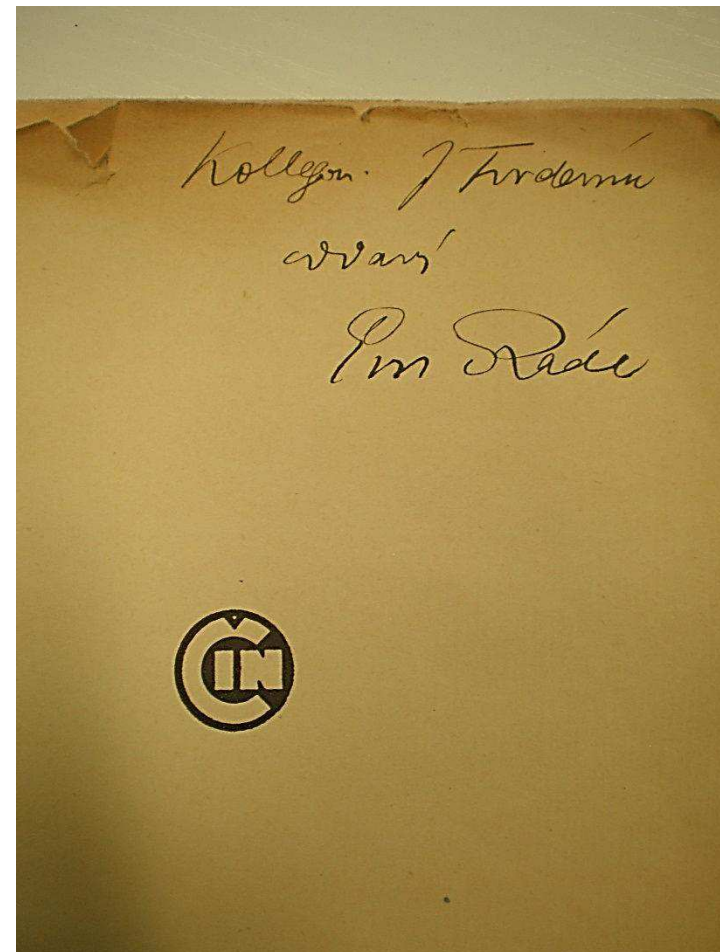
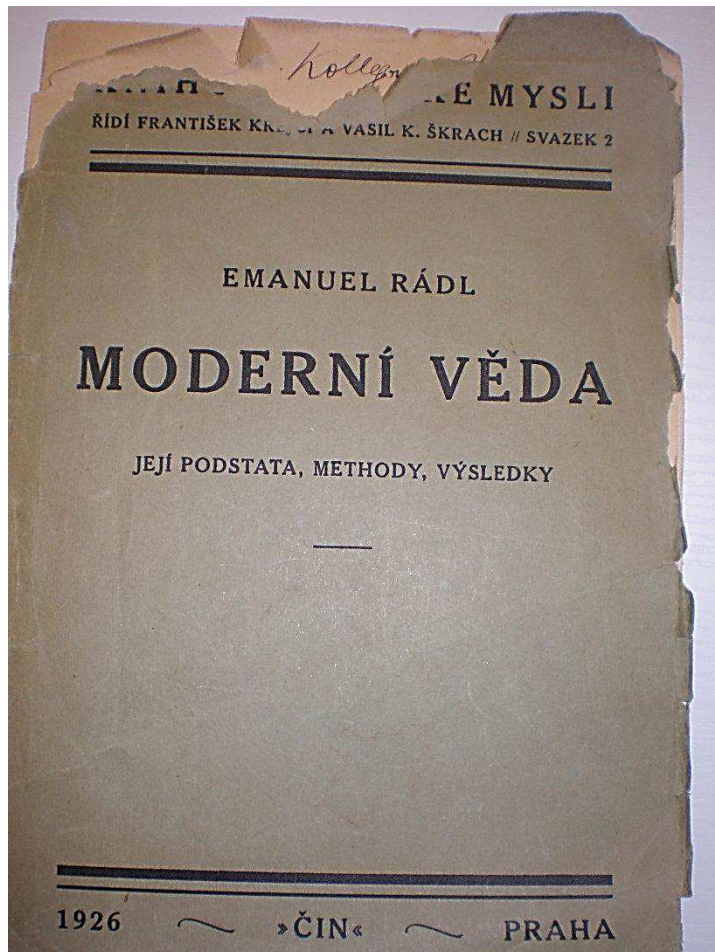
O smysl našich dějin (1925)

Vliv Masarykových úvah
o smyslu českých dějin.
Hlavním smyslem českých
a světových dějin je
reformace = nikdy nekončící
boj za poznanou pravdu,
tj. za život ve shodě
s absolutním mravním
principem.

Moderní věda

(1926)

Moderní věda

Kritika pragmatismu a pozitivismu:

„Pragmatismus přes svoji zdánlivou praktičnost je teorie kvietistická, nedávaje člověku podnět k boji za pravdu; uniká mu celý ten obsáhlý obor vědeckého života, kde jde o tušení a hledání pravdy, o rozhodování se pro pravdu a proti omylu a o mravní závaznost za pravdou jíti.“

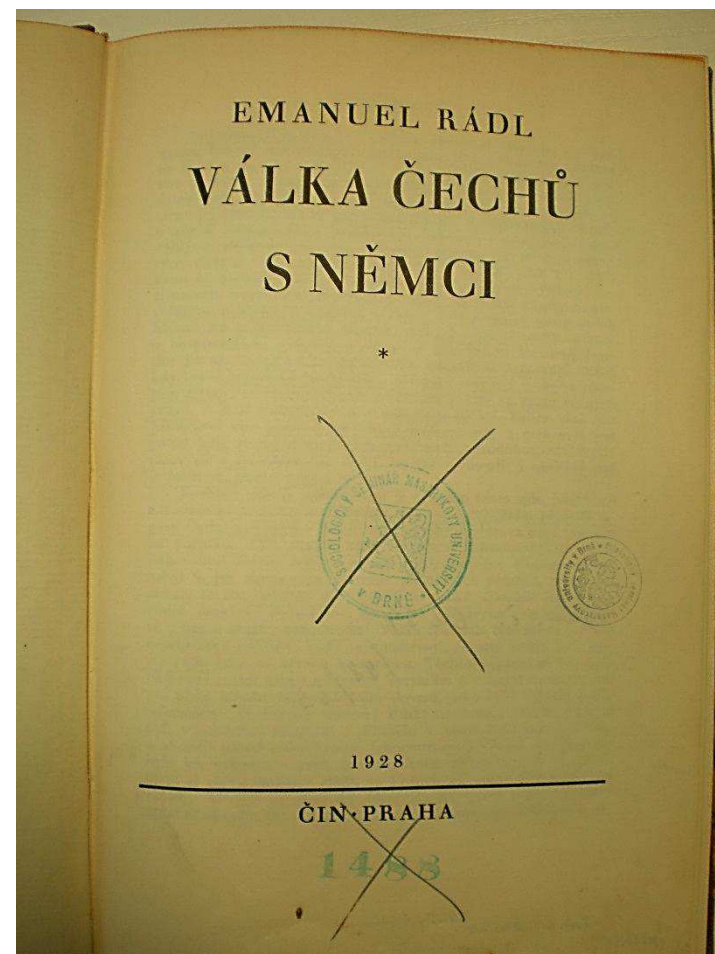
„Pokud jest dnešní moderní věda amorální, lhostejná k mravním, náboženským, sociálním, kulturním následkům svých nauk a objevů, potud ovšem zavinila neutěšený stav společnosti.“

Válka Čechů s Němci

(1928)

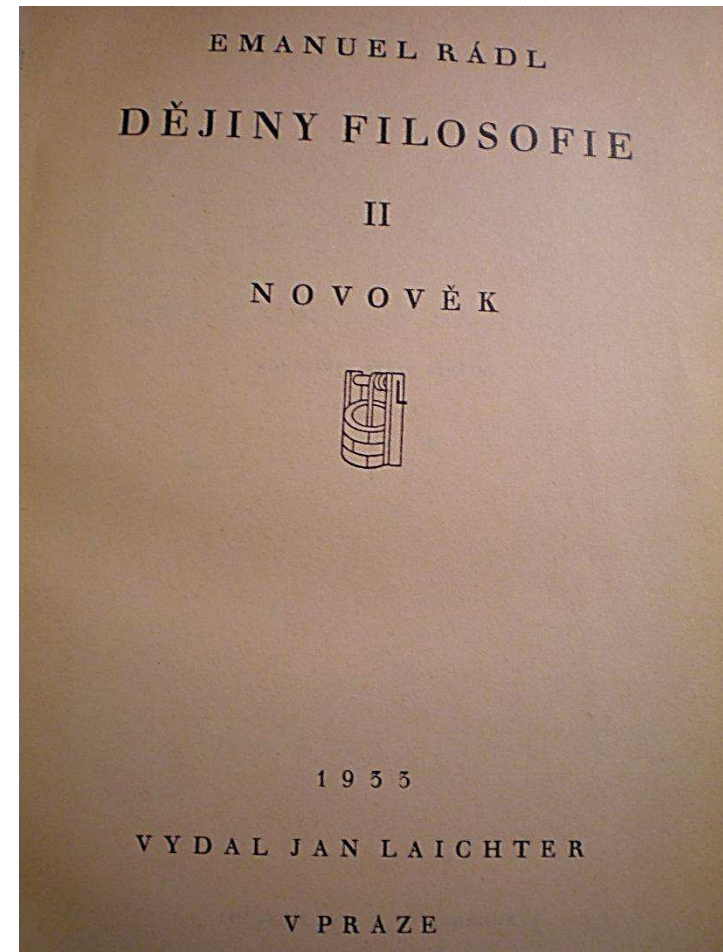
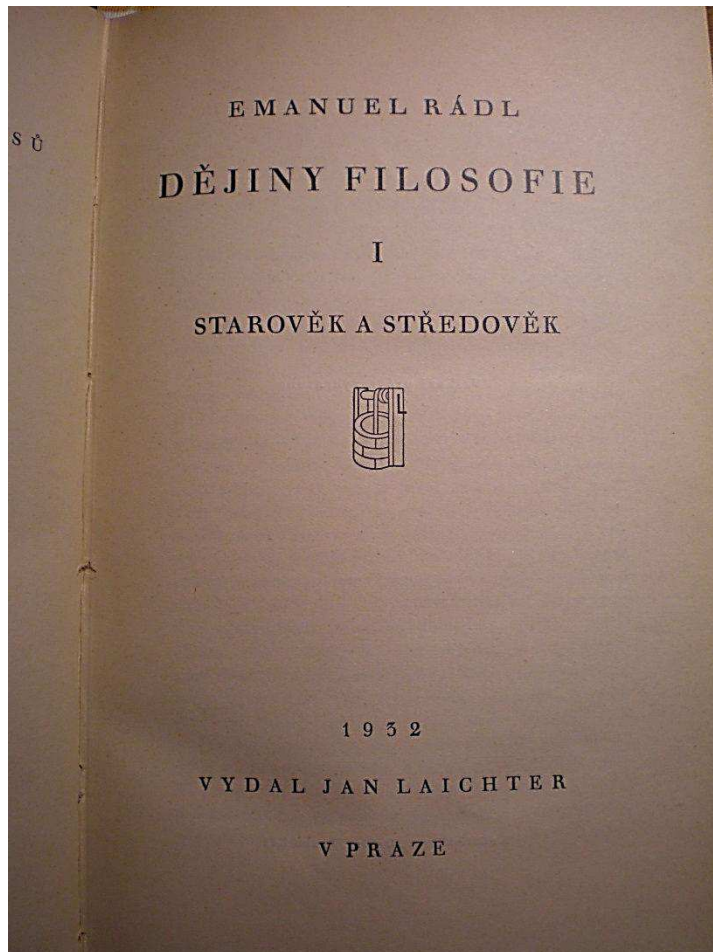
Kritika nacionalismu a
národnostní politiky čsl.
státu vůči Němcům
i ostatním menšinám.

Podpora smíření a kulturního
soužití české a německé
národnosti v Čechách.

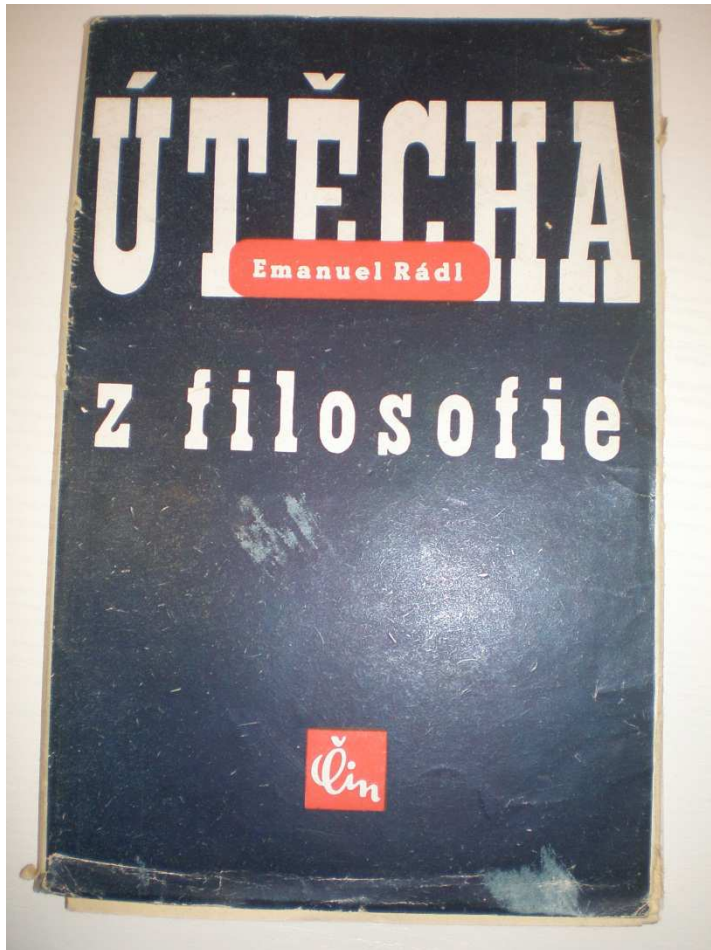
Dějiny filosofie I-II

(1932, 1933)

Útěcha z filosofie

(dopsáno 1942, vydáno 1946)

Filosofie má napomáhat
k vítězství absolutní pravdy,
mravního řádu, Boha.

Pravda je realita na člověku
nezávislá, kterou člověk
pouze odkrývá, ale netvoří;
je to pravda neměnná,
pravda s mravním obsahem,
která zavazuje člověka
k následování.

E. Rádl

(literatura o něm)

- J. L. Hromádka, *Don Quijote české filozofie – Emanuel Rádl*, 1947
- *Emanuel Rádl – vědec a filosof* (konferenční sborník, * 130, † 60), 2004
- J. L. Fischer, *Listy o druhých a o sobě*, 2005
- <http://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/radl.html>

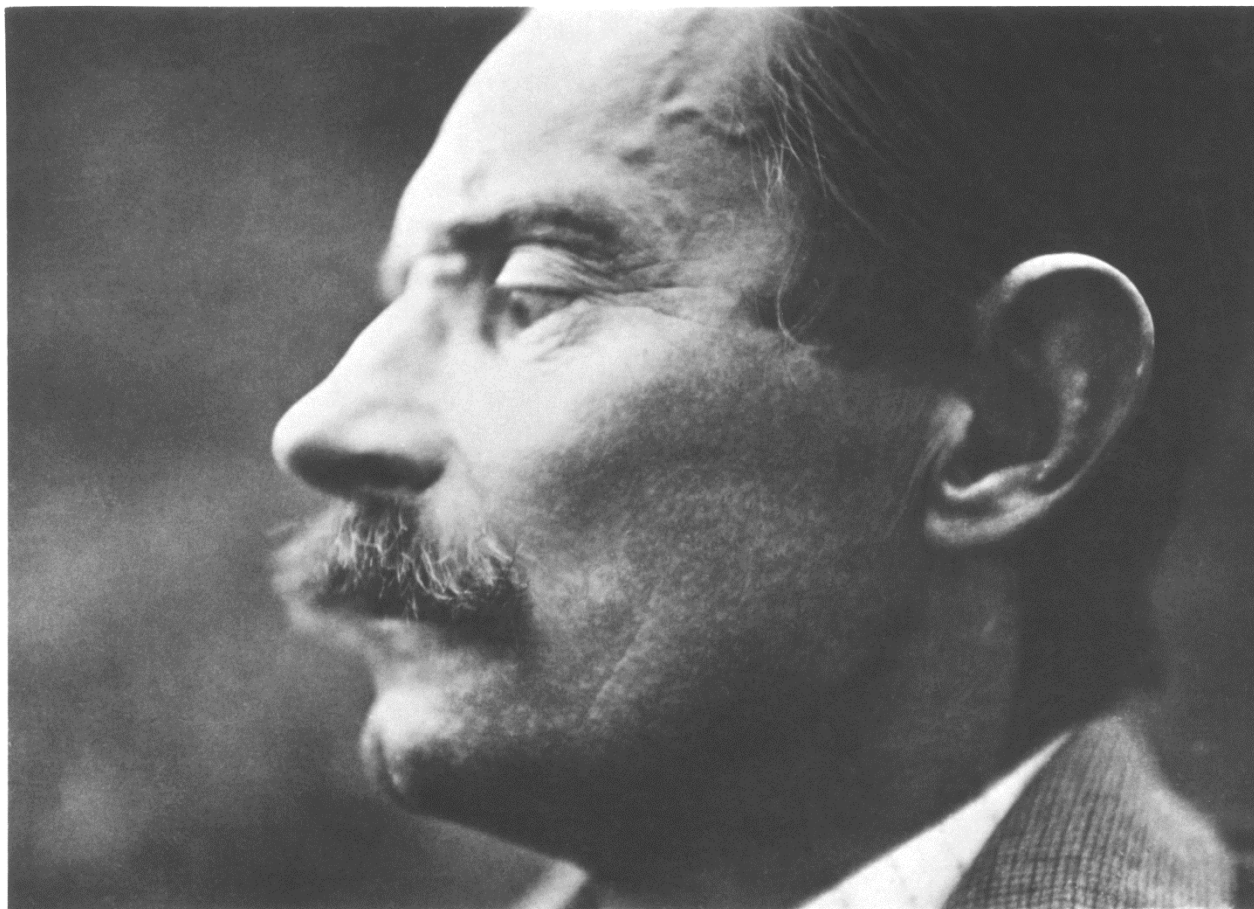
Rádl a pozitivismus

- „Já sám nejsem pozitivista.“
- Oceňoval, že pozitivisté zvýšili úroveň naší filozofie: „Krejčímu se podařilo, co se dosud nepodařilo u nás žádnému filozofovi, ani ... Masarykovi; že se filozofové orientují podle jeho učení, že hledají u něho chyby a že své přednosti vynášejí tím, že ukazují na jeho nedostatky.“
- „Pro svou osobu pokládám pozitivismus, charakterizovaný učením o mechanicky nutném běhu věcí, upřílišeným racionalismem, ... nepochopením osobní odpovědnosti a tedy nepochopením křesťanství, za překonaný.“
- „Ale pozitivistické víry v tento svět ... si vážím.“

ČF před válkou a po válce (1921)

Ladislav Klíma

(1878–1928)

Dílo

- *Svět jako vědomí a nic*, 1904, 1928
- *Traktáty a diktáty*, 1922
- *Matěj Poctivý*, 1922
- *Vteřina a věčnost*, 1927
- *Utrpení knížete Sternenhocha*, 1928
- *Soud Boží*, 1928
- *Slavná Nemesis a jiné příběhy*, 1932
- *Arkanum. Cogitata, sentence*, 1934
- *Vlastní životopis filosofa L. Klímy*, 1937 aj.
- *Vteřiny věčnosti* (výbor textů; předmluva J. Zumra: Filosof hrdé lidskosti), 1989

Hlavní pojmy Klímovy filosofie

- **Egosolismus:** svět je pouze vědomí subjektu, fikce – extrémní subjektivismus
- **Egodeismus:** „já“ se stává bohem (Nietzschův kult nadčlověka)
- **Deoesence:** boží bytí (být bohem)
- **Ludibrionismus:** svět je absolutní hříčkou boha, tedy i mé absolutní vůle, protože já jsem bůh (z lat. ludibrium, hračka, hříčka)

Svět jako vědomí a nic

(1904)

- Klíma = **radikální subjektivista.**
- Existence světa je mu závislá na vlastním vědomí.
- Svět se pro něj stává hříčkou jeho vůle, která vytváří sebe sama podle svých vlastních představ. Svět je tím, co z něho vědomí chce mít (**ludibrionismus**).

L. Klíma – literatura o něm

- **Emanuel Chalupný**, *Studie o Otokaru Březinovi a jiných zjevech českého umění a filosofie*, 1912
- **Jaroslav Kabeš**, *L. Klímy filosofie češství*, 1945
- **Josef Zumr**, *Filosof hrdé lidskosti*, in L.K., *Vteřiny věčnosti*, 1967
- **Jiří Svoboda**, *L. Klíma – filosof smířlivého vzdoru*, FČ 1980
- **Petr Horák** (medailon), in *ANT z dějin českého a slovenského filosofického myšlení*, 1989
- *Věčnost není dřevná kapsa, aby se z ní něco ztratilo. Soubor studií věnovaných L. Klímovi*, eds. Erik Gilk – Jiří Hrabal (eds.), Příloha e-1 revue *Aluze* 2010
 - http://www.aluze.cz/eprilohy/Klima_sbornik.pdf

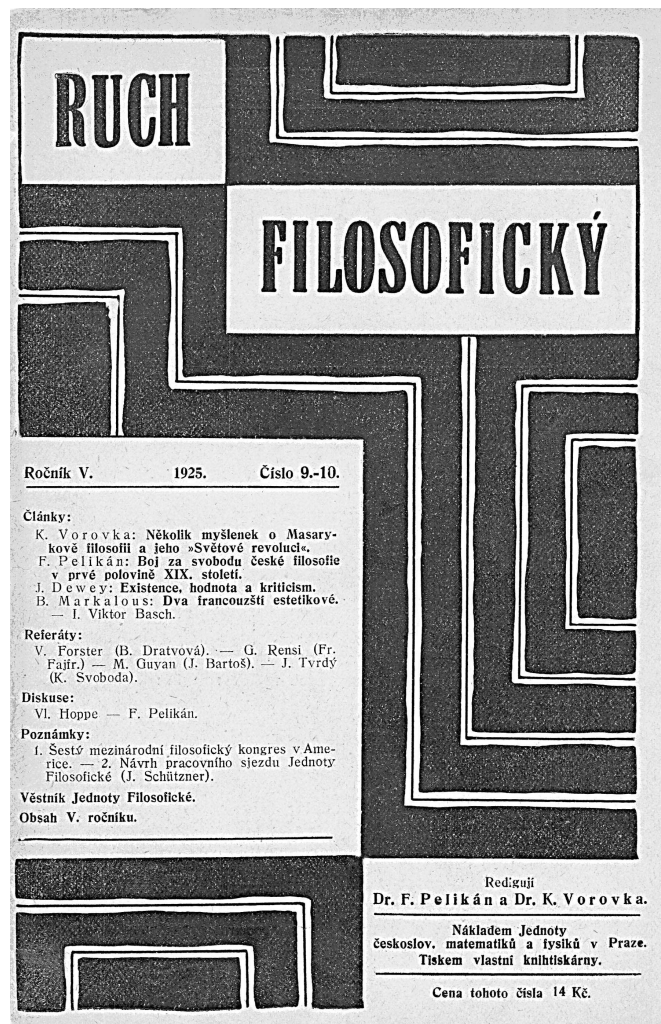
Mladší generace

20.–30. léta 20. století

- **Karel Vorovka** (1879–1929)
- **Vladimír Hoppe** (1882–1931)
- **Ferdinand Pelikán** (1885–1952)
- **Tomáš Trnka** (1888–1961)
- **Emil Svoboda** (1878–1948)
- **Josef Bartoš** (1887–1952)

Ruch filosofický

5, 1925, č. 9–10

Filosofické časopisy vydávané u nás ve 20. letech 20. století

- *Ruch filosofický* (1920–1942; Pelikán, Vorovka, Hoppe)
- *Česká mysl* (1900–1947; roč. 17: 1919–1921, roč. 18: 1922; Krejčí + širší redakční kruh)
- *Filosofie* (1927–1929; Vorovka, Bartoš, Trnka)
- *Křesťanská revue* (od 1927– ; Hromádka, Rádl)
- *Na hlubinu* (od 1926–1948; Braitto)
- *Filosofická revue* (od 1929–1948; Habáň)

Ferdinand Pelikán

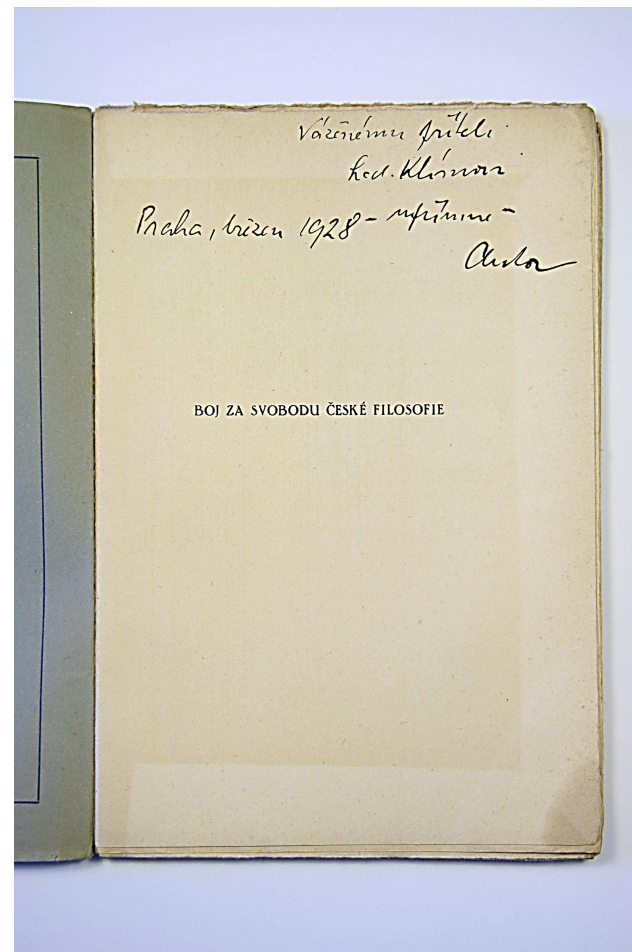
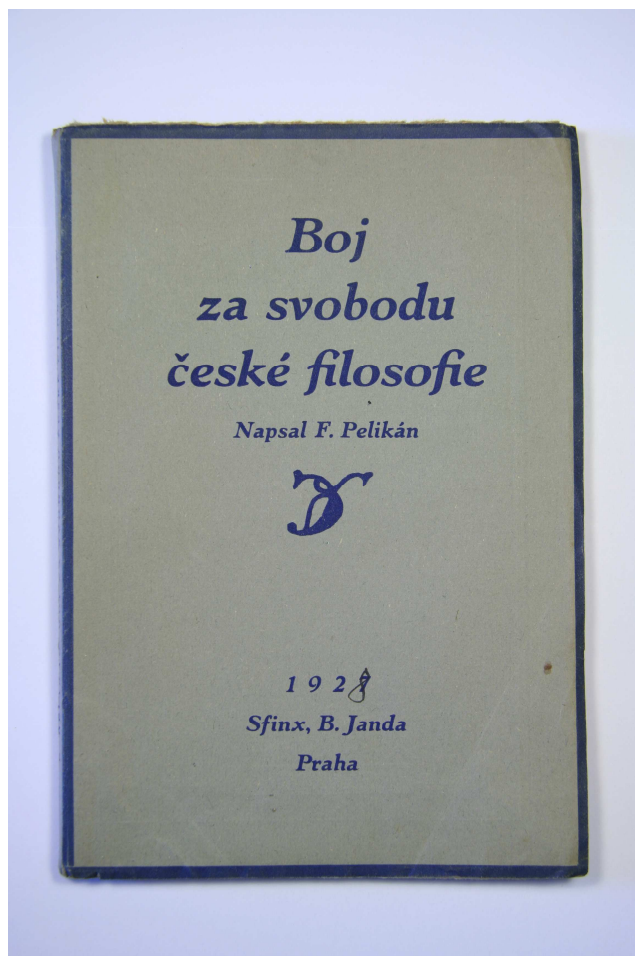
(1885–1952)

- *O intuici*, 1921
- *Boj za svobodu ČF*, 1928
- *Fikcionalismus novověké filosofie, zvl. u Humea a Kanta*, 1929
- *Vláda demokracie ve filosofii a jiné eseje*, 1929
- *Současná filosofie u Slovanů*, 1932

Ferdinand Pelikán

Boj za svobodu české filosofie, 1928

Karel Vorovka

(1879-1929)

- *Úvahy o názoru v matematice, 1917*
- *Skepse a gnóse, 1921*
- *Kantova filosofie ve svých vztazích k vědám exaktním, 1924*
- *Polemos, 1926*
- *Dvě studie o Masarykově filosofii, 1926*
- *Americká filosofie, 1929*

Vladimír Hoppe

(1882–1931)

- *Podstata, dosah a hodnota přírodovědeckého poznání*, 1914
- *Příroda a věda*, 1918
- *Základy duchovní filosofie*, 1922
- *Přirozené a duchovní základy světa a života*, 1925
- *Úvod do intuitivní a kontemplativní filosofie*, 1928
- *Dva základní problémy Kantova kriticizmu*, 1932

Tomáš Trnka

(1888–1961)

- *Cesty filosofie a vědy*, 1919
- *Proudy v současné filosofii*, 1920
- *Záhada vědomí a poznání*, 1920
- *Hledám tajemství života I–III*, 1923

Karel Čapek

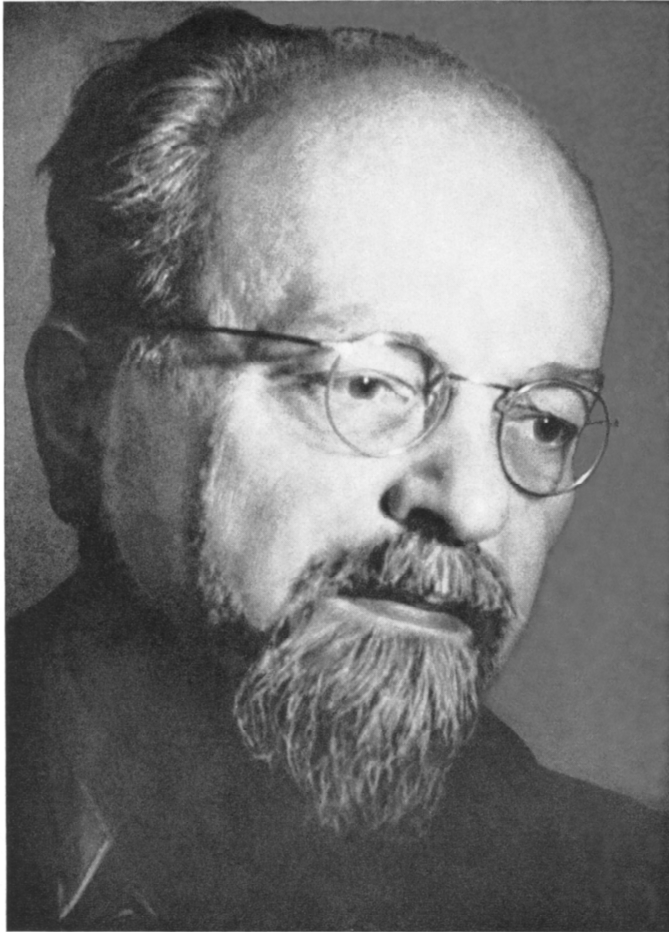
(1890–1938)

- *Pragmatismus čili Filosofie praktického života*, 1918
- *Hovory s TGM*, 1928-1935
- *Apokryfy* (Pilátovo krédo, Pseudo-Lot čili o vlastenectví, RF), 1932
- *Hordubal, Povětroň, Obyčejný život*, („noetická“ trilogie), 1933, 1934
- *O umění a kultuře* I–III (soubor úvah a recenzí), 1984–1986
- *Od člověka k člověku* I–III, 1988-

Emil Svoboda

(1878–1948)

- *Myšlenky o právu, etice a náboženství*, 1920
- *Utopie*, 1922
- *Člověk a společnost*, 1926
- *Demokracie jako názor na život a svět*, 1927
- *Výbor prací z práva občanského a z právní filosofie*, 1939
- *Duch socialismu*, 1947

Josef Ludvík Fischer

(1894-1973)

- *Filosofie, její podstata a problémy*, 1922
- *A. Schopenhauer. Geneze díla*, 1921
- *Glosy k české otázce*, 1926
- *O pravdách a filosofech*, 1926
- *Budoucnost evropské kultury*, 1929
- *Základy poznání. Soustava skladebné filosofie na podkladě zkušenosti*, 1931
- *Krize demokracie I–II*, 1933